

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів
України щодо запобігання жорстокому поводженню з тваринами та
виконання міжнародних зобов'язань із захисту диких тварин»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Сьогодні через екологічно безпечний спосіб виробництва енергії значного поширення набуває впровадження альтернативних джерел енергії, зокрема вітрових електростанцій (ВЕС). Однак, хоча вітрові електроустановки і не потребують палива та не здійснюють викидів у навколишнє середовище, вони вже таки завдають значну шкоду для довкілля, а саме стають причиною загибелі значної кількості птахів і рукокрилих ссавців (кажанів).

За даними досліджень, проведених в США, від вітрових турбін щороку гине близько 150 000 птахів і 600 000 кажанів. В Україні, така статистика взагалі не збиралася, і на сьогодні фактично відбувається безконтрольне знищення диких птахів та рукокрилих ссавців через використання ВЕС.

Особливо негативний вплив робота ВЕС може завдавати мігруючим видам птахів і рукокрилим ссавцям у період сезонних міграцій. При цьому у межах розташування ВЕС часто проходять як континентальні, так і трансконтинентальні міграційні шляхи багатьох видів птахів, де вони здійснюють тривалі зупинки. У першу чергу, це окремі хижі види птахів, лелекоподібні, водоплавні та сивкоподібні, а також частина дрібних горобинних птахів, для яких робота ВЕС є менш небезпечною, ніж для великих птахів, що перевищують розміри шпаків чи голубів.

Технічні характеристики більшості вітрових установок створюють загрозу загибелі внаслідок руху ротора для мігруючих птахів, які летять на висотах близько 50 – 200 м. При цьому близько 30% птахів використовують цей висотний інтервал у межах ВЕС.

Ще більшої загрози вітрові електростанції завдають кажанам. Оскільки кажани є важливою частиною екосистеми: здійснюють запилення квітів та переносять насіння рослин, споживають велику кількість комах-шкідників, тому високий рівень їх смертності викликає занепокоєння.

Щорічні оцінки рівня смертності кажанів в Центральній Європі свідчать про те, що приблизно 10 кажанів гине на 1 мегават енергії, що виробляється, якщо не застосовується жодний механізм для зменшення наслідків загибелі цього виду ссавців. Наукові дослідження виявили, що лопаті вітрогенераторів створюють зони низького атмосферного тиску. Коли кажани потрапляють в такі зони, раптове падіння тиску викликає у них серйозні травми легень. Птахи не сприйнятливі до баротравм, водночас ссавці дуже чутливі до впливу атмосферних змін.

Слід зазначити, що Україна є стороною Угоди про збереження кажанів в Європі і відповідно взяла на себе зобов'язання вживати необхідних заходів з метою збереження цього виду ссавців. Таким чином, встановлення законодавчих механізмів щодо запобігання загибелі кажанів, є прямим обов'язком держави відповідно до зазначеного міжнародного договору.

З урахуванням зазначеного, ВЕС без вжиття відповідних запобіжних заходів створюють серйозну загрозу для птахів та кажанів, що порушує наші зобов'язання з охорони навколишнього природного середовища, а стрімка щорічна тенденція до збільшення потужностей ВЕС робить проблему ще глобальнішою.

Одним із ефективних способів вирішення цієї проблеми є встановлення спеціального обладнання: стосовно птахів – це радіолокаційні системи відстеження, що уповільнюють або зупиняють рух лопатей у разі наближення птахів, стосовно кажанів – це ультразвукові системи відлякування, що запобігають наближенню рукокрилих ссавців до джерела небезпеки.

Таким чином, для ефективного захисту тварин від загибелі, що спричинена вітровими установками, на законодавчому рівні має бути встановлено обов'язок суб'єктів господарювання, які здійснюють виробництво електроенергії з використанням ВЕС, щодо оснащення вітрових турбін спеціальними приладами для запобігання загибелі диких тварин, зокрема радіолокаційними та ультразвуковими системами для відстеження та відлякування.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою проекту Закону України є запровадження законодавчих механізмів, спрямованих на запобігання загибелі значної кількості птахів і рукокрилих ссавців (кажанів).

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Проектом пропонується внести зміни до законів України, якими заборонити експлуатація вітрових електроустановок, які:

не оснащені спеціальними приладами для запобігання загибелі диких тварин (радіолокаційними системами, що уповільнюють або зупиняють рух лопатей вітрових електроустановок у разі наближення птахів, та ультразвуковими системами відлякування, що запобігають наближенню до вітрових електроустановок рукокрилих ссавців);

розміщені ближче, ніж 500 метрів до лісонасаджень і житлових будівель, а також на шляхах міграції птахів.

Для забезпечення ефективної реалізації цієї норми передбачається перехідний період, і лише з 1 січня 2024 року у разі невиконання зазначеної вимоги матиме наслідком відключення вітрової електроустановки від електричної мережі.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Нормативно-правовими актами у даній сфері правового регулювання є Закон України «Про захист тварин від жорстокого поводження», Закон України «Про тваринний світ», «Про охорону навколишнього природного середовища», Закон України «Про альтернативні джерела енергії».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону України в разі його прийняття не потребуватиме додаткових витрат із Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Реалізація проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо запобігання жорстокому поводженню з тваринами та виконання міжнародних зобов'язань із захисту диких тварин» дозволить ефективно запобігати загибелі тварин під час експлуатації об'єктів альтернативної енергетики, що, в свою чергу сприятиме виконанню міжнародних зобов'язань, які Україна взяла на себе у тому числі у рамках Угоди про збереження кажанів в Європі.

Прийняття проекту сприятиме поліпшенню стану навколишнього природного середовища та унеможливленню страждання диких тварин.

Народні депутати України

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: КРИВОШЕСЬ ІГОР СЕРГІЙОВИЧ
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA1040000088BD3D009152A801
Дійсний до: 30.07.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 36д9/1-2021/117320 від 05.04.2021

463701